

Kopi av artikkel på NRKs hjemmeside 12. september 2018:

Et falmet jubileum: 25 år siden Oslo-avtalen

Torsdag er det 25 år siden palestinerne Yasser Arafat og Israels Yitzhak Rabin trykket hverandres hender foran Det hvite hus. Med norsk hjelp.

Yitzhak Rabin og Yasser Arafat med det historiske håndtrykket foran det Hvite hus i Washington D.C i 1993.

Foto: RON EDMONDS / AP
Kilde: NTB

I avtalen som de to lederne undertegnet i 1993, heter det at «det er på tide å få slutt på tiår med konfrontasjon og konflikt» og heller «søke å leve i fredfull sameksistens».

– Det skapte et stort håp. Kanskje naivt, men definitivt håp, sier seniorforsker Ghaith al-Omari ved The Washington Institute til nyhetsbyrået AFP. Som ung student var palestineren i Jordan da avtalen ble undertegnet og kringkastet på TV-skjermer over hele verden.

Siden har drømmen om fred i Midtøsten blitt et mareritt. Få ser i dag noen utvei på konflikten.

- Les mer: Ny våpenhvile mellom Hamas og Israel

Norsk bakkanal

Bak avtalen lå ni måneder med hektisk tilrettelegging i en svært hemmelig norsk bakkanal.

Oppmuntret av daværende utenriksminister Thorvald Stoltenberg la den nå nyutnevnte FN-ambassadøren Mona Juul, hennes ektemann Terje Rød-Larsen fra forskningsstiftelsen Fafo, daværende statssekretær i Utenriksdepartementet Jan Egeland og senere utenriksminister Johan Jørgen Holst til rette for at palestinske og israelske ledere for første gang møttes ansikt til ansikt.

Oslo-avtalen ble regnet som tidenes suksess for Norge på den internasjonale arenaen og banet vei for norsk deltakelse i en rekke andre fredsprosesser, blant annet i Sudan, Sri Lanka og Colombia.

Fakta om staten Israel

- November 1947: FN vedtar resolusjon 181 om å dele opp det tidligere mandatområdet Palestina i en jødisk og en palestinsk del.
- 14. mai 1948: Israel erklærer seg som en selvstendig stat.
- 15. mai 1948: Fem arabiske stater går til angrep på den jødiske staten. Samtidig starter Israel utdrivelsen av mer enn 700.000 palestinere fra deres hjem og landsbyer, det palestinere omtaler som nakba (katastrofen).
- 5. juni 1967: Seksdagerskrigen der israelske styrker okkuperer Vestbredden og Øst-Jerusalem fra Jordan, Gazastripen og Sinaihalvøya fra Egypt og Golanhøyene i Syria. Øst-Jerusalem og Golan er senere annektert. FNs sikkerhetsråd har i gjentatte resolusjoner krevd full tilbaketrekning.
- 1979: Israel inngår fredsavtale med Egypt og trekker seg ut av Sinaihalvøya.
- 1987-1991: Den første intifadaen, et omfattende palestinsk opprør mot israelsk okkupasjon. Rundt 1.000 palestinere og 100 sivile israelere ble drept. I tillegg ble over 800 palestinere mistenkt for å være kollaboratører, drept.
- 13. september 1993: Israel og Den palestinske frigjøringsorganisasjonen (PLO) slutter fred i den såkalte Oslo-avtalen. PLOs Yassir Arafat og Israels Yitzhak Rabin og Shimon Peres fikk Nobels fredspris i 1994.
- Fra 1967 til 2017 har Israel etablert nærmere 230 bosetninger på Vestbredden og i Øst-Jerusalem, med over 600.000 innbyggere.
- FNs sikkerhetsråd har i gjentatte resolusjoner de siste 50 årene slått fast at Israels okkupasjon er ulovlig og krevd full tilbaketrekning.
- 2000: Den andre intifadaen starter og varer til 2005, da palestinernes president Mahmoud Abbas og Israels statsminister Ariel Sharon undertegner Sharm el-Sheikh-avtalen om at volden skal opphøre. Rundt 3.000 palestinere, 1.000 israelere og 64 utlendinger var da drept.
- 2002: Israel starter byggingen av en drøyt 700 kilometer lang mur. Til nå er rundt 500 kilometer bygd, deler av den langt inne på den palestinske Vestbredden.
- 2005: Israel trekker sine styrker ut av Gazastripen og avvikler koloniene der. Området har siden vært gjenstand for blokade og store israelske militæroffensiver i 2008, 2012 og 2014.
- Siden slutten av mars i år har det vært ny, omfattende uro på Gazastripen.
- Israel har i dag drøyt 8,8 millioner innbyggere, hvorav nærmere 75 prosent er jødiske. I dag har Israel over 65 lover som begrenser palestinske israeleres muligheter eller direkte diskriminerer dem.
- Rundt 5,3 millioner palestinere lever i dag som flyktninger rundt omkring i verden. 2,9 millioner palestinere bor på Vestbredden og om lag 1,9 millioner på Gazastripen.

Kilder: Store Norske Leksikon, Wikipedia, NTB, B'Tselem, OHCHR, Reuters

– Eventyrfortelling

– Det ble skapt en eventyrfortelling om Norge som et brobyggerland. Men fortellingen er verken korrekt eller sannferdig, sier historieprofessor Hilde Henriksen Waage ved Universitetet i Oslo til NTB.

Hun skapte storm da hun pirket i bildet av en jevnbyrdig fredsprosess. Ifølge Waage var Israel den sterke part i forhandlingene og fikk det som de ville. Det visste de norske nøkkelpersonene, som la til rette for at palestinerne kunne presses til en fredsavtale.

– Lille Norge kunne bare skape den freden som Israel ville ha. Men dette har vært ekstremt upopulært å si. Fortsatt lever eventyrfortellingen i beste velgående, sukker Waage.

På nyåret setter Det norske teateret opp forestillingen «Oslo», som ifølge reklamen er «en sterk fortelling» om hvordan samtale og gjensidig respekt kan løse fastlåste konflikter.

Fra vondt til verre

- Hva gjorde suksessen med det norske selvbildet?
- Norge fikk en ledende rolle i internasjonalt fredsarbeid og tilgang til viktige aktører. Det ble også et springbrett for å fremme norske økonomiske interesser.
- Men for palestinerne i Midtøsten ble det ingen fred. Situasjonen har gått fra vondt til verre. De har tapt alt, sier Waage.

Gjensidig anerkjennelse og palestinsk selvstyre var hovedpunktene i Oslo-avtalen. På sikt skulle Israel og Palestina bli to selvstendige land, den såkalte «tostatsløsningen».

Men siden 1993 har antall israelske bosettere i okkuperte områder økt fra 100.000 til over 700.000, mens Israel har gjennomført tre større militære offensiver mot Gazastripen siden 2008. På Vestbredden er den palestinske befolkningen omgitt av mur og piggråd.

USAs rolle

USA regnes som den viktigste brikken i spillet om fred i Midtøsten. Men president Donald Trump nekter å gå med på en tostatsløsning. Derimot tok han i desember i fjor en omstridt beslutning om å anerkjenne Jerusalem som Israels hovedstad.

Nylig kuttet han også støtten til FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), og for bare noen dager siden vedtok han å stenge den palestinske frigjøringsorganisasjonen PLOs kontor i Washington.

Publisert i dag kl. 06:09

Kilde: https://www.nrk.no/urix/et-falmet-jubileum_-25-ar-siden-oslo-avtalen-1.14204314

12.09.2018